

Відкритий лист Прем'єр-міністру України Денису Шмигалю

Шановний пане Прем'єр-міністре!

Дієвці культури і активісти громадянського суспільства **вимагають відставки Міністра культури та стратегічних комунікацій Миколи Точицького** у зв'язку з його управлінською безпорадністю і неефективністю, зокрема щодо збереження культурної спадщини України.

Бездіяльність міністра щодо евакуації державного музейного фонду, кадрові призначення некомпетентних управлінців у сфері культурної спадщини (а саме – Сергія Беляєва, заступника міністра з культурної спадщини, та Володимира Шорнікова, директора департаменту захисту та збереження культурної спадщини), необґрунтованість управлінських рішень щодо звільнень очільників інституцій, неефективне планування бюджетного фінансування та використання донорської допомоги, непрозора комунікація діяльності МКСК призводять до втрати довіри та поваги до органу державного управління в сфері культури в суспільстві та можливих втрат кадрового потенціалу, об'єктів культурної спадщини та державного музейного фонду.

Звільнення генерального директора Національного заповідника “Києво-Печерська Лавра” виразно демонструє порушення, які вчиняє міністр і його підлеглі.

1. Публічне спонукання до злочинних дій – підбурювання і зловживання владою

На сторінці Facebook міністра культури та стратегічних комунікацій пана Точицького 22 травня було опубліковано допис, в якому він зазначив:

"Процес очищення українських святинь є тим пріоритетом, який вимагає ефективних рішень. Тим більше, що діяльність московських релігійних організацій заборонена законом. Звільнення гендиректора Національного заповідника "Києво-Печерська Лавра" є відповіддю на слабку позицію у виконанні цього закону...Часу чекати, коли нарешті зупиниться незаконна торгівля, незаконна оренда, безконтрольне перебування московських ченців та подальше руйнування пам'яток, у країни немає".

По-перше, за реалізацію закону “Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій” відповідає Державна служба України з етнополітики та свободи совісті.

По-друге, підзаконні нормативно-правові акти на етапі розробки.

По-третє, розгляд справи про користування майном Лаври в Київському господарському суді триває з весни 2023 року. Тільки після рішення суду судові виконавці можуть почати усувати перешкоди у використанні майна Лаври. Це аж ніяк не належить до повноважень керівника заповідника.

Натомість, обов'язки директора Національного заповідника “Києво-Печерська Лавра” полягають у збереженні, захисті культурної спадщини і у розвитку музею.

Таким чином міністр публічно спонукає підлеглого до порушення закону і дій поза межами посадових обов'язків.

2. Свідоме ігнорування обов'язків

4.07.2013 наказом за підписом міністра Леоніда Новохатька було затверджено “План організації та розвитку територій Національного заповідника "Києво-Печерська Лавра", який дав можливість побудувати на території заповідника більше 20 нових об'єктів,

більше десятка з яких було зведено з порушенням чинного законодавства на території об'єкту ЮНЕСКО.

Директор заповідника Максим Остапенко 12.02.2025 окремим листом проінформував МКСК про необхідність терміново скасувати зазначений наказ, але станом на травень 2025 він не скасований. Саме профільний Департамент МКСК, відповідно до статті 33 Закону України "Про охорону культурної спадщини" відповідальний за проектно-кошторисну документацію.

3. Неетичне поводження

Ганебна процедура звільнення очільника Національного заповідника без обґрунтувань і пояснень, в неробочий час, на вулиці поза межами установи обурила не лише пам'яткоохоронців та музейників, а й більшість громадян, які безпосередньо не долучені до сфери.

Таке ставлення демонструє зневагу державців до людської гідності як найбільшої цінності і неприйнятний стиль корпоративної культури в органах влади.

4. Неефективна політика фінансування збереження культурної спадщини

Завідомо знаючи, що кошти на виконання реставраційних робіт на пам'ятках заповідника були виділені комісією МКСК фактично в останньому кварталі 2024 року, враховуючи, що проведення реставраційних робіт на пам'ятках у зимовий період не допускається і в такі короткі терміни до кінця фінансового року реалізувати їх неможливо, пан Беляєв публічно звинувачує директора Заповідника у бездіяльності. Така практика свідчить про непрофесійність або саботаж з боку міністерства, адже використання коштів за таких умов неможливе, зважаючи на процедури закупівель.

5. Свідоме введення суспільства в оману та маніпулювання фактами.

У березні 2024 року за наполегливою "рекомендацією" тодішнього міністра Ростислава Карандєєва на посаду заступниці генерального директора з платних послуг Національного заповідника «Києво-Печерська Лавра» було призначено Світлану Котляревську, яка більше року публічно висвітлювала свої ініціативи з надання заповідником платних послуг – функціонування кафе, продаж мерчу, освітні та розважальні активності.

У підсумку саме робота кафе на території Лаври закидається Максиму Остапенку як порушення режиму збереження культурної спадщини. Натомість пані Котляревська призначена виконавчою обов'язків генерального директора заповідника.

6. Некомпетентність команди.

Призначені міністром посадовці, відповідальні за культурну спадщину, не мають ні фахової освіти, ані досвіду роботи у сфері. Сергій Беляєв і Володимир Шорніков не мають авторитету серед фахової спільноти, не комунікують з нею, здобули негативну репутацію своїми спонтанними рішеннями та необґрунтованими діями та втручанням на мікрорівні в оперативну діяльність заповідника.

Новопризначена керівниця Києво-Печерської Лаври не має досвіду роботи у сфері культурної спадщини, натомість з 2015 по 2022 роки була радницею прем'єр-міністра та міністрів України, експерткою зі створення та масштабування команд у державному секторі.

7. Неспроможність забезпечити проведення конкурсів

МКСК так і не спромоглося відновити процедуру конкурсів на посади очільників інституцій, як цього вимагає Закон “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми роботи у сфері культури та конкурсної процедури призначення керівників державних та комунальних закладів культури”, попри те, що інші відомства повернулися до цієї демократичної практики. Зокрема, у час повномасштабної війни конкурси на посади проводять у Національній поліції, закладах вищої освіти, у судовій системі тощо. Міністерство ж продовжує призначати і звільняти керівників у «ручному» режимі, як це відбувалось до Революції Гідності.

Нефахові комунікації, постійна зміна офіційних причин звільнення, характер звинувачень, їх непослідовність дає громадськості привід замислюватися про справжні приховані мотиви ініціаторів звільнення.

Ми, ті, хто нижче підписалися, вимагаємо відставки міністра культури та стратегічних комунікацій, звільнення чиновників, відповідальних за деструктивну діяльність у сфері збереження культурної спадщини, відновлення процедури конкурсів на посади керівників культурних інституцій.

Підтримати відкритий лист: <https://forms.gle/w2r4atwYzUkrq9K98>

Відкритий лист підписали:

1. Сагайдак Ольга, Голова правління ГО “Коаліція дієвців культури”
2. Гончар Ольга, директорка Меморіального музею тоталітарних режимів "Територія Терору", ГО "Новий музей"
3. Томин Мар'яна, юрист, ексдиректорка Департаменту культурної спадщини МКІП України (2023-2024 рр)
4. Подоляк Ірина, громадська діячка, ГО “Коаліція дієвців культури”
5. Селега Вероніка, CGO, директорка з розвитку, Агенція Bickerstaff.579
6. Філоненко Олександр, філософ, професор, доктор філософських наук, Українська євангельська теологічна семінарія
7. Президія Українського Національного Комітету Міжнародної Ради Музеїв (ICOM)
8. Чорна Мілена, експерт робочої групи з питань збереження культурної спадщини України при Європейській комісії
9. Крамаренко Олеся, експертка з комунікацій та громадська діячка
10. Плохута Ольга, головний зберігач, Сумський обласний художній музей ім. Н.Онацького
11. Ерінчак Олексій, засновник Книгарня “СЕНС”
12. Чекаль Олексій, дизайнер, каліграф, мистецтвознавець, арт-директор PanicDesign / Florence Classical Arts Academy
13. Пелех Зоряна, юрист, приватний нотаріус КМНО
14. Скиба-Якубова Іванна, культурна менеджерка
15. Іванова Олександра, менеджерка з партнерств та комунікацій, Громадська організація “Творче об'єднання "Ніч в Університеті””

16. Петрікей Альона, культурна менеджерка в сфері захисту культурної спадщини України, завідувачка інформаційного відділу Національного заповідника "Хортиця" (до 2024 року).
17. Рутковська Ольга, мистецтвознавець, членкиня УНК ІКОМОС, незалежний фахівець
18. Нечипоренко Оксана, Голова Правління, Освітня фундація GoGlobal
19. Марголин Олег, Керівник БФ "Українська Лавра"
20. Мельник Андрій, підприємець, Cowo.guru
21. Сіренко Єлизавета, Співзасновниця, співкерівниця медіа про класичну музику „The Claquers”
22. Лодигін Ярослав, кінорежисер, член Європейської кіноакадемії
23. Брегман Ольга, продюсер 2Brave Productions
24. Рибчинська Зоряна, завідувачка кафедри культурології, Український католицький університет
25. Скиба Микола, аналітик, директор ГО "Агенція культурних стратегій"
26. Оборский Віктор, Член наглядової ради ПРАТ "Хмельницькрибгосп"
27. Киценко Тетяна, драматургиня, Театр драматургів
28. Продан Тетяна, менеджерка проєктів Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові, членкиня ГО "Коаліція дієвців культури"
29. Нефедов Валерій, Заслужений працівник культури України, завідувач відділом реставрації Національного заповідника "Хортиця"
30. Кулай Катерина, директорка Одеського національного художнього музею
31. Бірзул Ольга, кінокураторка та культурна менеджерка, незалежна фахівчиня
32. Дзюбенко Наталія, к.б.н., завідувачка відділу Прикладної музеології ДПМ НАН України, Державний природознавчий музей НАН України
33. Гірна Дарка, журналістка, авторка каналу «Обличчя Незалежності»
34. Семенюта Ірина, Компанія управління активами ТОВ "КУА "КОНСТАНТА ВЕНЧУР"
35. Куликович Антон, психіатр, ФОП
36. Веретюк Дарця, незалежний фахівець
37. Кіященко Ганна, Голова ГО "Полтавська філія Суспільної служби України", тренер з громадянської освіти
38. Фідченко Михайло, незалежний медіаексперт
39. Марущак Леонід, Голова громадської організації «Музей відкрито на ремонт»
40. Володимир Павелко, засновник Інтелектуальної агенції «TransformWISE»
41. Павло Лисянський, співзасновник Східної правозахисної групи громадська організація "Східна правозахисна група"
42. Новіков Олексій, голова Громадської спілки «Українська культурна спадщина»
43. Левченко Ілля, історик мистецтва, незалежний дослідник
44. Ірина Плехова, заступник директора культурних проєктів і комунікацій КП "КИЇВКУЛЬТКЛАСТЕР"
45. Дмитро Никоненко, археолог, Ph.D, незалежний фахівець
46. Олександр Панченко, випускник НМАУ ім. Чайковського, незалежний фахівець
47. Анастасія Гуменюк, Культурна менеджерка та фандрейзерка
48. Шевчук Олег, актор ,режисер театру "На Чайній"
49. Юлія Скубицька, вчена Бард-Коледжу
50. Шерман Ганна, головний редактор журналу "Антиквар" Видавничий дім "Антиквар"
51. Проненко Гліб Сергійович, співвласник та CEO Креативна агенція МОКО digital
52. Ольга Мельник, керівниця Відділу музейної справи НКММК Мистецький арсенал
53. Вінтоняк Віктор , директор Мистецької агенції Мантикора

54. Лавренчук Євген, режисер Всеукраїнського оперного форуму
55. Кузмінський Богдан, Оператор BOI Збройні Сили України
56. Сівак Андрій, підприємець КУА «Стратегія Розвитку»
57. Гарарук Людмила, засновниця культурологічного проєкту "Мистецькі експедиції"
58. Шелудько Дмитро, директор ПАТ Акта
59. Гамов Олександр, незалежний фахівець
60. Чекан Юрій, професор кафедри культурології УКУ, доктор мистецтвознавства
61. Левченко Ганна, незалежний фахівець
62. Блажівська Ольга, ГО Дом Майстер Клас
63. Яна Проценко, журналістка і блогерка, авторка каналу, що популяризує українську культуру "вам треба знати"
64. Сердюков Сергій, фотограф незалежний фахівець
65. Верес Вікторія, директорка ГО «Культпрожектор», фахівчиня з культурного менеджменту
66. Юрко Преподобний, співзасновник ТОВ "СКАЙРОН".
67. Семенюк Катерина, кураторка, культурна менеджерка, співзасновниця платформи культури пам'яті Минуле / Майбутнє / Мистецтво
68. Маневич Олена, незалежна фахівчиня
69. Анна Коваленко, фахівчиня з комунікацій
70. Додонов Роман, директор Науково-дослідного інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка
71. Мельничук Антоніна, завідувачка науково-експозиційного відділу Хмельницького обласного художнього музею
72. Гадецька Анна, музикознавиця, співзасновниця і програмна директорка ГО Open Opera Ukraine
73. Гудзь Віталій, проєктний менеджер, незалежний фахівець
74. Луцкай Анна, незалежна фахівчиня
75. Строкова Людмила, генеральна директорка Національного музею декоративного мистецтва України
76. Катерина Ясько, психологиня, авторка проєкту «Амбасада українських сенсів», ГС «Міжнародний інститут інтегрального розвитку»
77. Антон Подлужський, журналіст, редактор, співзасновник видання КиївВлада
78. Анна Шуліка, OLOS-партнерка в м.Київ, консультантка з комунікацій та лідерства
79. Маневич Олена, OLOS-партнерка, тренер, спеціаліст з фізіогноміки
80. Ірина Кравець, адвокат, адвокатське об'єднання "Авеста"
81. Андрощук Ольга, незалежна фахівчиня
82. Саричев Вячеслав, учений секретар, Національний заповідник "Хортиця"
83. Солодуха Іван, директор, КЗ КАЦ «Пересопниця» РОР
84. Андреев Михайло Костянтинович, фотохудожник, заслужений діяч мистецтв України, фотограф НХМУ
85. Ковтунець Володимир, математик, пенсіонер
86. Ботанова Катерина, кураторка, дослідниця, Інститут Фронтиру
87. Сацук Ольга, аналітикиня Cedos
88. Сирота Олена Леонідівна, самозайнята фізична особа-підприємець
89. Кошарна Ольга, експерт з ядерної енергетики та безпеки, співзасновниця ГО "Антикризовий експертний ядерний центр України", член НСЖУ
90. Васько Наталія, акторка театру та кіно, незалежна фахівчиня
91. Михайло Кобрин, кандидат філософських наук.

92. Логвиненко Богдан, журналіст, Ukraïner
93. Сітніков Максим, незалежний фахівець
94. Світлана Муравська, доцент кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини Національного університету "Львівська політехніка"
95. Діденчук Ігор, музикант-мультиінструменталіст, переможець євробачення, культурний діяч, етномузиколог, дослідник української традиційної музики
96. Іголкіна Катерина, керівниця комунікаційного відділу, Платформа культури пам'яті Минуле / Майбутнє / Мистецтво
97. Юрима Олександр, незалежний фахівець
98. Павлюк Олексій, логістика вантажоперевезень, PAVA Logistics, Inc.
99. Вадим Герман, редактор Skvot Mag, SKVOT
100. Колінько Юлія, режисерка монтажу
101. Лачіна Катерина, менеджерка культурних проєктів, продюсерка кіно, локальна продюсерка іноземних медіа, незалежна фахівчиня
102. Богдана Неборак, редакторка The Ukrainians Media
103. Стеценко Владислава Едуардівна, художниця
104. Малих Ксенія, мистецтвознавиця, програмна директорка Промприлад Артцентр
105. Вакуліна Ірина, диригентка, культурна менеджерка ГО «Центр музичного розвитку «Темпо»
106. Чумак Євген Ігорович, виконавчий директор ТОВ "Агро-Андрушівка"
107. Анна Фурман, генеральний директор, благодійна організація «Благодійний Фонд «Меморіал Голокосту «Бабин Яр»
108. Крупник Інна, Голова ГО "Історична платформа"
109. Ольга Дубчак, головна редакторка видавництва "Віхола"
110. Замоцна Ілона, видавчиня, видавництво "Віхола"
111. Переверзева Катерина, головна редакторка медіа "Люк"
112. Книр Олена, керівник проєктів
113. Олена Нікольська, незалежна фахівчиня
114. Конденко Єлизавета, студентка Історичного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка
115. Заєць Ілона, журналіст Mind.Ua
116. Яна Супоровська, журналістка, креативна продюсерка The Ukrainians Media
117. Пасько Катерина, економіст самозайнята фізична особа
118. Томаш Руслана, Незалежний фахівець
119. Олександр Здрак, ТОВ Енерпарт
120. Заєць Андрій, режисер, директор Кам'янець-Подільського міжнародного кінофестивалю "Бруківка" Kamianets-Podilskyi Film Office
121. Руденко Олексій, історик, керівник ГО «Творче об'єднання «Ніч в Університеті»
122. Микита Лаптев, незалежний фахівець, відеоблогер
123. Філонов Нікіта Анатолійович, студент магістр-режисер Навчально-науковий інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Кафедра кіно- і телемистецтва
124. Корнійчук Іван, незалежний фахівець
125. Бойко Віталій, незалежний фахівець
126. Тетяна Переверзева, завідувач Народного музею історії міста Авдіївки
127. Пеценчук Анастасія, керівниця культурного та освітнього напрямку ІЗІ Аналітичний центр «Інститут законодавчих ідей»
128. Мар'яненко Тетяна, незалежний фахівець

129. Тетяна Микитин, книгознавець-комерсант, незалежний фахівець
130. Гук Олександр, Апаратник добування ЛЗ/ХП/МВ Спреко Україна
131. Миронюк Вікторія, театральна мисткиня, кураторка
132. Ярова Ольга, креативна директорка The Ukrainians Media
133. Панчішна Світлана, комунікаційниця ДП "Дія"
134. Шиян Оріся, журналістка Zaxid.net
135. Осипенко Ігор, директор меценатської фундації "OLOS"
136. Володимир Агафонкін, музикант, автор пісень та фронтмен гурту "Обійми Дощу"
137. Крат Надія, акторка ЛАТЕМ "І люди, і ляльки"
138. Тетяна Троян, засновниця БО «Меценатська фундація OLOS»
139. Гісматулін Тимур, незалежний фахівець
140. Олександр Стеколенко, режисер, викладач
141. Левіна Лариса, незалежний фахівець
142. Висоцький Володимир Олександрович, незалежний фахівець
143. Тетяна Кирилова, незалежний фахівець
144. Димченко Марія, незалежний фахівець
145. Морозов Олександр Сергійович, директор бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
146. Мельник Сергій, незалежний фахівець
147. Пазюк Галина, директор ТОВ "Ошка"
148. Безякін Василь Миколаєвич, архітектор, член ICOMOS,
149. Юрченко Олексій, науковий співробітник, Харківський літературний музей
150. Олексій Панич, філософ, культуролог, незалежний фахівець
151. Artem Taranowski, Legal Punk, Non-formal association named as 'Support For Any Kipish Except Hunger Strike'
152. Маринович Мирослав, президент Інституту релігії та суспільства, Український католицький університет
153. Войціцька Вікторія, Народний депутат ВРУ 8 скликання, незалежний фахівець
154. Бортницька Наталія, незалежний фахівець
155. Прасолова Єлизавета, менеджерка та акторка, Театр «Нафта»
156. Іванченко Дарія, незалежний фахівець
157. Олег Чуб, засновник, Товариство гуманістів ім. Григорія Сковороди
158. Максимовська Юлія, власниця друкарні та видавництва «Україна-Прінт»
159. Іванна Кучеренко, арт-директорка, Агенція HyperNormal
160. Марина Траттнер, журналістка, юристка, незалежна дослідниця
161. Сідорова Анна Володимирівна, незалежна фахівчиня
162. Сідоров Сергій, директор Енергоінвестгруп
163. Скура Тетяна, підприємиця
164. Димова Ірина, керівник відділу контенту book.ua - інтернет-магазин
165. Ірина Батуревич, співзасновниця, директорка з розвитку громадської організації "Читомо"
166. Ігор Арбатов, Голова Правління Future Development Agency
167. Гула Сергій, керівник команди художників в Deep3dstudio, незалежний митець, бас-гітарист гуртів Bojevilla та Volaj
168. Калита Тетяна, культурна менеджерка, ГО «Міжнародний інститут культурної дипломатії»
169. Буданська Ірина, засновник і директор культурного центру "Культурний центр "Дом Майстер Клас"

170. Наталія, методист комунального закладу позашкільної освіти Закарпатського обласного центру дитячої та юнацької творчості ПАДІЮН
171. Черкас Олександр, працівник ЗСУ, філолог, викладач Київського військового ліцею імені Івана Богуня, голова правління ГО "Не цькуй"
172. Покальчук Лариса, кінорежисерка, очільниця ТОВ "Платформа української документалістики", голова ГО НОВИЙ ДОНБАС
173. Гліб Родченков, продюсер, EIFF
174. Алла Бойко, професор, філолог, журналістка
175. Белінський Ярослав, дизайнер, громадський діяч, співзасновник Kyiv Design Week, ГО «Асоціація Design for Ukraine»
176. Марина Іщенко, домогосподарка
177. Богдан Панкевич, громадський активіст, політик, Українська Галицька партія
178. Кузьменко Ольга, мистецтвознавець
179. Петренко Катерина, музикознавець
180. Козлова Оксана, керівник ТОВ «НД8»
181. Микола Демченко, співвласник ЮК Праве Діло
182. Єрошенкова Яна, старший адміністратор ФОП Троян ТД
183. Зоріна-Кіхта Марія, незалежний фахівець
184. Наталія Білас, власник, незалежний експерт ORTHOLUX, Клуб Сімейної Стоматології
185. Андріяш Денис, директор з маркетингу, приватний підприємець
186. Готвянський Олександр, приватний підприємець
187. Бурлака, перекладач
188. Ковтун Тетяна, завідувачка філії бібліотеки НБУ для дітей
189. Юрченко Ілля, незалежний фахівець
190. Лигачова Наталія, голова ГО "Детектор медіа"
191. Катерина Гладка, редакторка Медіа LB.ua
192. Євгенія Фікарра, режисерка, незалежна фахівчиня
193. Чайковська Тетяна, педагог
194. Якименко Вікторія, приватний підприємець
195. Потіха Дмитро, дизайнер, співзасновник проєкту "Нецікавий Київ"
196. Кнопка Олена, музикант
197. Дмитро Лаппо, CEO Інтернет-магазину Kniga.biz.ua: книги які розвивають
198. Алла Самойленко, кастинг директорка, незалежний фахівець
199. Вікторія Кацадзе, директор та власник ТОВ ВК Косметикс
200. Десятник Валентин, солдат ЗСУ, киянин, громадянин, ГО СВІЖА КРОВ
201. Гутник Валерія, лікар EliteDenta стоматологія
202. Рудик Ганна, заступниця гендиректорки Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків
203. Мірошніченко Олег, підприємець, ТМ PLAMET
204. Ганна Купчик, керівник юридичного відділу ПАТ «ЧБРР»
205. Інна Тесленко, незалежний фахівець
206. Тетяна Харкіна, провідний менеджер ТОВ «Омега»
207. Берлянд Ірина, незалежна фахівчиня
208. Хмелик Наталя, незалежний фахівець
209. Овсюченко Олександр, студент Києво-Могилянської академії, незалежний фахівець

210. Кулик Ангеліна Сергіївна, продюсерка сценічного мистецтва, Театрально-комедійне шоу «Маркузе де рояль»
211. Верещагіна-Янко Анастасія, незалежний фахівець
212. Барчук Мирослава, журналістка, Суспільне мовлення
213. Бруй Марія, студентка Києво-Могилянської академії, освітня програма філологія (українська мова та література), незалежний фахівець
214. Сухобрус Ганна, CEO та креативна директорка, Культурний бізнес-проект «Бабуся Хатка»
215. Атаманчук Віта, Den ukrainske forening i Norge
216. Юрченко Єлизавета, комунікаційник, Державний музей авіації ім. О.К. Антонова
217. Дацко Олеся, завідувачка кафедри менеджменту мистецтва Львівської національної академії мистецтв, заступниця голови ГО "Центр суспільних інновацій" та ГО " Народна дія Львів"
218. Браташ Тетяна, незалежний фахівець
219. Алла Загайкевич, композиторка Асоціація електроакустичної музики при Спілці композиторів України
220. Іван Вербицький, експерт Cedos
221. Чуб Світлана, підприємець
222. Шевченко Ірина, кореспондентка, незалежний фахівець
223. Аліна Хелашвілі, керівниця відділу досліджень та аналітики Cedos
224. Мартиненко Лілія, незалежний фахівець
225. Бойко Данило, незалежний фахівець
226. Анастасія Розлуцька, керівниця ГО "Український світ"
227. Євгенія Нестерович, менеджерка міжнародних культурно-освітніх проєктів, критикиня, ГО "Пост Беллум - Україна"
228. Гаврилюк Надія, доктор історичних наук, археолог, заступник директора Науково-дослідного інституту українознавства КНУ імені Тараса Шевченка
229. Гарань Василина, комунікаційна менеджерка SILab Ukraine
230. Стороженко Анастасія, незалежна фахівчиня, підприємиця
231. Анна Перепелиця, продюсерка, режисерка, режисерка монтажу
232. Вадим Денисенко, солдат, Національна гвардія України
233. Кот Ян, архітектор, незалежний фахівець
234. Оксана Хмельовська, головна редакторка медіа про книжки "Читомо", ГО "Культурно-видавничий проєкт "Читомо""
235. Ніколіна Олена, режисерка
236. Коваленко Олександра, редакторка PowerPlant
237. Слісаренко Артур, актор, громадський і культурний діяч, Незалежний театр «Нафта», БО «БФ «АРТДАЧА»
238. Софія Челяк, культурна менеджерка, журналістка
239. Андрій Мокроусов, директор / відповідальний редактор видавництва «Критика»
240. Васик Ганна, кандидатка філософських наук, ветеранка російсько-української війни, сержантка запасу, культурна менеджерка, впливовиця.
241. Поліна Кривчикова, незалежний фахівець
242. Кумановська Тетяна Миколаївна, народна артистка України, художній керівник Ансамблю солістів "Благовість"
243. Шацева Олена, сценаристка, засновниця продакшену Brave Side Films, старший солдат ЗСУ

244. Дойков Олександр, архітектор
245. Кахідзе Алевтина, художниця, кураторка Резиденції для міжнародних художників «Розширена історія Музичів»
246. Олена Довгополова, архітекторка Inakshi architects
247. Марія Дроздова, фахівець забезпечення якості у фармкомпанії ТОВ «Тева Україна»
248. Бондарчук Вікторія, студентка магістратури "Урбаністика та повоєнна відбудова" в KSE
249. Дворський Євген, керівник Громадська організація "Культпросвіт"
250. Дмитро Романченко, незалежний фахівець
251. Антон Лягуша, історик, академічний директор Київської школи економіки
252. Шереметьєв Олексій, меценат, Музей Шереметьєвих
253. Карпюк Олександра, менеджер компанії з організації свят
254. Rybalko Maryna, студентка Національної академії мистецтв і архітектури
255. Оксана Паустовська, викладач
256. Ігор Шумський, незалежний фахівець
257. Сергій Медяник, журналіст/директор Медіа "Актуальна Правда"
258. Кілессо Тетяна, доктор славістики, викладач Національного інституту східних мов і цивілізацій (Париж)
259. Вікторія Дробот, незалежний фахівець
260. Романюк Альона, головна редакторка, фактчекерка проєктів "НотаЄнота" і "По той бік путінської брехні"
261. Соловійов Олексій, незалежний фахівець
262. Плетінка Андрій Станіславович, випускник НУ «Запорізька Політехніка», студент-історик, Київський Національний Університет ім. Тараса Шевченка
263. Скиба Світлана, провідна науковиця, Державний музей книги і друкарства України
264. Дегтярьова Ліна, історикиня, дослідниця архітектури ГО "Ужгородський модернізм"
265. Валентина Бочковська, директор, кандидат історичних наук, Музей книги і друкарства України
266. Олексій Кіхта, підприємець
267. Шиша Павло, приватний підприємець
268. Катерина Скрагленко, директорка бухгалтерського аутсорсингу Acconsult
269. Юлія Грубріна, співзасновниця Благодійного фонду DOFA Fund
270. Олександр Маншилін, виконавчий директор, Всеукраїнська асоціація "Платформа сучасного танцю"
271. Олена Правило, Голова ради ГО "Конгрес Активістів Культури"
272. Елені Деміріді, музикант, співачка, педагог
273. Грудзицька Анна, проєктна менеджерка, членкиня ГО "Коаліція дієвців культури"
274. Мацола Дарія, графічна дизайнерка, незалежна фахівчиня
275. Губіанурі Людмила, завідувач Музею Михайла Булгакова
276. Пилипчук Тетяна, директорка Харківського літературного музею
277. Олександр Шульга, незалежний фахівець
278. Удовиченко Ірина, старша наукова співробітниця, Скарбниця Національного музею історії України
279. Бахтов Володимир, Заслужений художник України, Національна спілка художників України

- 280. Данило Данилейко, Голова Правління ГО "Творча Майстерня "ЕтноТолока"
- 281. Нікітчук Олександр, незалежний фахівець, "ІМАГО КУЛЬТУРИ" ГО
- 282. Червоняк Олена, незалежний фахівець
- 283. Аліпов Михайло Юрійович, головний архітектор проєктів, ПП Архітектурна майстерня "АЛІПОВ"
- 284. Демчук Олег, директор ТОВ "ОБ'ЄДНАННЯ ДІМ АРТ"
- 285. КОЗАК НАТАЛІЯ, головний бухгалтер НДЦ "Рятівна археологічна служба" ІА НАН України
- 286. Федус Тарас, засновник БО «Допомога Побратиму»
- 287. Марія Ковальова, незалежний фахівець
- 288. Петрушина Галина, власник бізнесу ТОВ ТІНО ДЕ ГОТТО
- 289. Ольга Клейтман, керівник SBMstudio, архітектор
- 290. Мирослава Іваник, комунікаційна менеджерка культурних проєктів
- 291. Тимчишин Олександр, директор видавництва, ТОВ Червона калина
- 292. Ковальчук Іван, генеральний директор 2011-2021 років, Меморіальний комплекс. Національний музей історії другої світової війни.
- 293. Кравченко Ірина, поетеса, незалежний фахівець
- 294. Пилипенко Наталія, незалежний фахівець, ФОП
- 295. Павло Бекезін, режисер, військовий волонтер
- 296. Важатко Оксана, директорка Волинського краєзнавчого музею
- 297. Савченко Олена, незалежний фахівець
- 298. Леонтьєва Світлана Іванівна, художниця, незалежний журналіст
- 299. Богдан Куценко, культурний менеджер, голова громадської організації ГО "САН"
- 300. Теслюк Олександра, незалежна фахівчиня
- 301. Сєдінін Євген, військовослужбовець спец загону 71 ОЄБр, РЕБ
- 302. Українка Галина, домогосподарка
- 303. Олена Передерій, директор та голова правління ГО «Друзі музики»
- 304. Олена Салата, культуролог, заступник голови ГО Культурна Асамблея
- 305. Марія Корч, бухгалтер БФ Організація Товариства Червоного Хреста
- 306. Романа Рубан, ілюстраторка, художник-графік
- 307. Мороз Уляна Володимирівна, в.о. директора- художнього керівника КЗ ЛОР Львівського академічного театру ляльок